

7 вересня виповнилося 70 років відомому вченому в галузі високомолекулярних сполук академікові НАН України Євгену Вікторовичу Лебедєву.

Є.В. Лебедєв народився у м. Мелекесі Ульяновської області (РФ). У 1968 р. закінчив Куйбишевський політехнічний інститут, після чого залишився в ньому асистентом кафедри пластмас.

У 1971 р. вступив до аспірантури Інституту хімії високомолекулярних сполук АН УРСР. Навчання завершив достроково у вересні 1974 р., захистивши кандидатську дисертацію «Морфологічні дослідження сумішей полімерів в аспекті їх взаємодії з плазмою газового розряду». Після аспірантури працював у цьому інституті спершу молодшим науковим співробітником, далі — старшим (обраний за конкурсом, 1976), а згодом завідувачем лабораторії (1980) і відділу (1982). У 1982 р. захистив докторську дисертацію «Полімерні модифікатори композиційних полімерних матеріалів і перед перехідний стан полімер-полімерних систем». У жовтні 1985 р. його призначено в.о. директора Інституту хімії високомолекулярних сполук, а в квітні 1986 р. обрано директором.

У 1988 р. Є.В. Лебедєв став членом-кореспондентом НАН України, а в 2003 р. — академіком.

Євген Вікторович — один з провідних учених у галузі високомолекулярних сполук, зокрема, хімії і технології багатокомпонентних полімерних систем і полімерних композитів. Він започаткував новий напрям у полімерній хімії — хімічне полімерознавство, який став фундаментальним складником сучасного хімічного матеріалознавства.

Науковець розвинув теоретичні уявлення про морфологію полімер-полімерних систем, що базуються на значному експериментальному матеріалі. Це допомогло сформулювати принципи побудови морфології полімер-полімерних систем і міжфазної області, нові підходи до опису закономірностей зміни макровластивостей у багатокомпонентних полімерних системах під впливом агентів, які змінюють міжфазні взаємодії.

Йому належать (у співавторстві) фундаментальні дослідження властивостей рідких полімерних сумішей в області розшарування, у ході яких з'ясовано, що в разі переходу з однофазного в мікрогетерогенний двофазний стан система досягає екстремальних значень фізико-хімічних параметрів: мінімум в'язкості і максимум термодинамічного потенціалу. Це явище дає можливість з дуже малими витратами докорінно змінити структуру і властивості широко відомих полімерних матеріалів, оптимізувати склад композитних матеріалів. Положення цього відкриття «Властивості рідких сумішей полімерів у області розшарування» (1981), співавтором якого був Є.В. Лебедєв, покладено в основу створення цілого спектру композитних матеріалів спрямованої дії.

Також Євген Вікторович розробив підходи до регулювання властивостей полімерних композицій з функціональними наповнювачами і реакційноздатними модифікаторами, теоретичні основи синтезу олігомер-полімерних композицій для криогенностійких полімерних систем. Уперше синтезовано наногібридні полімерні системи з металовмісними неорганічними блоками в макромолекулярному ланцюзі.

Результати фундаментальних досліджень Є.В. Лебедева стали підґрунтям створення і впровадження нових апретів, наповнених композицій з високими адгезійними, міцнісними, електрофізичними, криогенностійкими властивостями. Розроблено полімерні адгезиви, застосовані в космічній техніці, автомобілебудуванні та ін. Опрацьовано і введено у практику технології: реакційного формування виробів з поліуретанів; герметизації витoku газу без виведення газопроводів з експлуатації; вироблення поліуретанових композиційних матеріалів для ортопедичних виробів з функцією реабілітації інвалідів; ресурсоощадну — отримання композиційних полімер-деревних матеріалів; продукування радіаційностійких полімерних композицій для атомної енергетики і транспортного машинобудування; створення органо-мінеральних зв'язуючих та їх застосування для виготовлення пресованих конструкційних екологічно чистих виробів; безвідходну — одержання армованих композиційних матеріалів і високоміцних пожежних рукавів з експлуатаційними показниками, значно вищими, ніж у зарубіжних аналогів та ін.

Інтереси Є.В. Лебедева включають різноманітні аспекти хімії і фізики полімерів. Він керує низкою напрямів, зокрема: «Розвиток хімії та фізико-хімії функціональних полімерів і полімерних систем»; «Створення наукових основ регулювання властивостей полімерних матеріалів з функціональними наповнювачами і модифікуючими добавками, що містять реакційноздатні групи»; «Закономірності зміни макровластивостей у багатокомпонентних полімерних системах під впливом агентів, які змінюють міжфазні взаємодії»; «Наукові основи цілеспрямованого синтезу олігомер-полімерних компонентів для створення криогенностійких полімерних композицій»; «Процеси впливу неорганічних наповнювачів на температурний режим синтезу та міцнісні властивості реакційнонаповнених поліуретанів»; «Наукові принципи створення ком-

позицій, що мають позитивний коефіцієнт зміни об'єму при полімеризації, для покриттів спеціального призначення»; «Створення ресурсозберігаючої технології отримання композиційних деревно-полімерних матеріалів на основі відходів полімерів і відходів деревини для виробництва тари, виробів для будівництва».

Один з нових напрямів, який останнім часом розвивається під керівництвом Є.В. Лебедева, — «Технологія реставраційних робіт будівельних і фундаментних конструкцій та підземних споруд із використанням реакційноздатних полімерних систем». Установлено алгоритми модифікації полімерних композицій малими добавками полімерів-модифікаторів для створення нових композицій зі спеціальними властивостями. Це послужило поштовхом до створення широкою гами полімерних композицій на поліуретановій, акрилатній, епоксидній основах для захисту будівельних матеріалів від агресивних факторів, для гідроізоляції та зміцнення будівельних споруд, для зміцнення слабких ґрунтів і створення в них антифільтраційних завес в інженерно-гідрологічних умовах будь-якої складності.

Є.В. Лебедев — співавтор відкриття і понад 450 праць. Його розробки захищено понад 40 авторськими свідоцтвами СРСР і патентами України на винахід. Йому завдячують науковим становленням 1 доктор і 10 кандидатів хімічних наук. У видавництві НАН України «Наукова думка» надруковано двотомну монографію «Фізикохімія багатокомпонентних полімерних систем». Цикл «Синтез, структура і властивості органо-неорганічних полімерних систем» здобув премію ім. А.І. Кіпріанова НАН України.

Ювіляр проводить велику науково-організаційну роботу як член Відділення хімії НАН України, голова Наукової ради НАН України з проблеми «Хімія і модифікація полімерів», спеціалізованої ради із захис-

ту докторських дисертацій з хімії і фізики високомолекулярних сполук при ІХВС НАН України, експертної ради НАН України з напрямку «Нові покоління функціональних полімерних матеріалів і композицій на їх основі», заступник голови секції «Полімерні матеріали» Наукової ради з нових матеріалів Міжнародної асоціації Академій наук, член Науково-технічної координаційної ради м. Києва та ін.

Він — головний редактор «Полімерного журналу», член редколегії видань «Теоретична і експериментальна хімія», «Український хімічний журнал», «Хімічна промисловість України» та ін.

За вагомих особистий внесок у полімерну науку і зміцнення науково-технічного потенціалу України Є.В. Лебедєву Указом Президента України присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (1998). Його багаторічну діяльність удостоєно орденом Ярослава Мудрого V ступеня, Почесними грамотами Президії НАН України і ЦК профспілки НАН України, подяками ВАК України, Київської держадміністрації та ін.

Наукова громадськість, колеги, учні, друзі щиро вітають Євгена Вікторовича з ювілеєм, бажають міцного здоров'я, щастя, нових звершень на професійній ниві.

90-річчя члена-кореспондента НАН України В.М. ВЛАСЕНКА

---

16 вересня виповнилося 90 років відомому вченому в галузі хімічної технології, кінетики і каталізу членові-кореспондентові НАН України Василю Михайловичу Власенку.

В.М. Власенко народився в 1921 р. в с. Яблунька (нині смт. Буча) на Київщині в селянській сім'ї. У 1938 р. вступив до Київського політехнічного інституту, але в жовтні 1941 р. з 4-го курсу був направлений на навчання до Військової хімічної академії. У вересні 1942 р. закінчив там інженерний факультет за спеціальністю «протихімічний захист». Після півторамісячного «стажування» в м. Камишині під час жорстоких сталінградських боїв, з листопада 1942 р. по вересень 1943 р. служив у м. Улан-Уде начальником служби протихімічного захисту міста. У 1943–1946 рр. перебував на такій самій посаді в Донецьку,

де одночасно читав курс санітарно-хімічного захисту в медичному інституті. Після демобілізації в 1946 р. повернувся до Київського політехнічного інституту, який закінчив у 1948 р. за фахом «технологія електрохімічних виробництв», після чого дістав направлення на Дніпродзержинський азотно-туковий завод. На цьому заводі працював інженером, керівником науково-дослідницької роботи, головним технологом виробництва в першому і єдиному тоді в СРСР цеху виробництва важкої води. Там розпочав наукові дослідження, які продовжив, ставши в 1953 р. аспірантом Державного інституту азотної промисловості (ДІАП).

У 1956 р. захистив кандидатську дисертацію і до 1958 р. працював у згаданому інституті молодшим і старшим науковим співробітником. З 1958 р. наукова діяльність В.М. Власенка пов'язана з Академією наук